

РИНКОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Дібров А.С., к.е.н., доцент
кафедра маркетингу*

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Анотація. В статті розкриваються основні фактори сучасного розвитку ринкової трансформації економіки регіону на прикладі діяльності Південного регіону, який є одним із найбільш важливих в економіці України.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблем ринкової трансформації регіону зумовлена економічною глобалізацією господарської діяльності в умовах ринкових відносин, що призводить до значних народногосподарських перетворень на регіональному рівні.

Останні зрушення в структурі економіки регіону проявились у збільшенні питомої ваги енергоємних і сировинних галузей та скороченні часток наукоємної продукції машинобудування та легкої промисловості. Це свідчить про необхідність проведення більш активної структурної політики з боку окремих підприємств.

Виклад основного матеріалу. Загальною проблемою розвитку економіки регіону залишається потреба поліпшення структури промислового виробництва: зменшення частки виробництва групи А і збільшення обсягів, а також асортименту та якості виробництва товарів народного споживання; зменшення частки ресурсо- і енергоємних виробництв, впровадження досягнень науково-технічного прогресу в виробництво і подальший розвиток наукоємних, відносно трудомістких галузей промисловості (машинобудування, особливо електронного, приладобудування та ін.); впровадження екологічно безпечних технологій та сучасного обладнання.

Південний регіон має високий рівень розвитку науки, деяких галузей НТП. Проте науково-технічний потенціал використовується не повністю. Навпаки, останніми роками склалася тенденція до скорочення ролі науки у промисловій діяльності.

До факторів, які обмежують розвиток економіки регіону, належать складна демографічна ситуація; негативне екологічне і соціальне становище у великих містах і промислових районах; дефіцит паливно-енергетичних, водних, лісових ресурсів, руд кольорових металів та деяких інших видів сировини; зменшення інвестицій на нове будівництво і реконструкцію старих підприємств.

Сучасна економіка регіону відзначається значними комплексно- і районоутворюючими функціями. Під її впливом розвивається складна система міжгалузевих і міжрайонних зв'язків, виникають нові центри розселення, шляхи сполучення, виробнича інфраструктура, освоюються нові джерела сировини, палива, енергії тощо.

Функціонування господарського комплексу зумовлює постійне посилення і розширення виробничих зв'язків між підприємствами кожної галузі, між окремими галузями. Це свідчить про процеси диверсифікації, спеціалізації й концентрації різноманітних стадій виробництва та обміну продукцією. На основі цих складних економіко-виробничих процесів формуються нові міжгалузеві комплекси.

Зазначені процеси об'єктивні, їх виникнення пов'язане, з одного боку, з поглибленням суспільного й територіального поділу праці, яке, в свою чергу, виявляється в удосконаленні спеціалізації (предметної, подетальної, технологічної) окремих видів і стадій виробництва і дає змогу стримувати економічно ефективну продукцію високої якості; з іншого — виникнення на цій основі

різноманітних інтеграційних (кооперування, комбінування) процесів (взаємозв'язків між елементами виробництва).

Істотний додатковий економічний ефект досягається в промислових комплексах, де підприємства об'єднані тісними зв'язками виробничого й технологічного характеру. На відміну від окремо розташованих підприємств виробничо-територіальні угруповання дають економічний ефект, який перевищує суму часткових ефектів. Промислові комплекси дають змогу повніше й раціональніше організувати охорону навколишнього середовища (комплексна переробка сировини, зменшення відходів, спільні очисні споруди тощо).

Комплексна організація виробництва має й негативні риси: надмірна концентрація в одному місці підприємств збільшує викиди забруднювальних речовин у природне середовище, ускладнює постачання сировини й вивезення продукції у зв'язку з перевантаженням транспорту, створює соціальне напруження населення. Отже, треба дуже обережно визначати кількість підприємств, обсяги виробництва, інші характеристики можливого нагромадження виробництва.

Об'єктивно сформовані виробничо-територіальні поєднання зумовлюють потребу створення відповідних форм управління або їх регулювання. Відсутність таких форм не сприяла виявленню всіх позитивних аспектів комплексної територіальної організації. У зв'язку з подальшою децентралізацією управління промисловістю в умовах переходу до ринкової економіки можливо погіршення такої ситуації, тому необхідна більша повнота влади на місцях, а також наукові обґрунтування прогнозного характеру щодо вдосконалення територіальної організації промисловості (на рівні регіональних схем, проектів районного планування, можливо особливих програм розвитку тощо). Наукове обґрунтування розміщення продуктивних сил дасть змогу виробити спеціальні економічні (податкові та ін.),

адміністративно-правові механізми регулювання економікою, що діють у західних країнах.

Усі розглянуті процеси покладено в основу формування різноманітних галузевих і міжгалузевих виробничо-територіальних угруповань, комплексів, специфіка яких залежить від конкретних умов регіону.

Територіальна організація промисловості регіону потребує подальшого вдосконалення і поліпшення розвитку промисловості в цілому. Проблем тут багато. Основними, на нашу думку, є розвантаження найбільших промислових районів, де зосереджена надмірна кількість великих підприємств важкої промисловості; зрушення у розміщенні нових підприємств важкої промисловості; розміщення нових підприємств у малих і середніх містах; обмеження розвитку екологічно небезпечних підприємств у районах з надмірним забрудненням навколишнього середовища; поліпшення внутрішньої структури «старих» промислових комплексів, наприклад, створення підприємств для переробки відходів, побічної продукції.

Велику загрозу для населених пунктів становить проблема розмежування земель комунальної і державної власності. Нині прийнято всього 424 рішення щодо такої процедури на площі 2 млн. 375 тис. га. Це дуже мало. Зараз майже ніхто не займається економічними дослідженнями землекористування в містах в регіоні, а це досить важлива проблема сьогодення. Вільної землі в багатьох містах, особливо великих, майже не залишилось, а потреба в ній інтенсивно зростає. Вона зараз дуже потрібна під будівництво комунального житла та створення відповідної громадської інфраструктури кожного постійно розвиваючогося міста. Однак викуплена раніше підприємцями земля використовується, в основному, для будівництва розважальних та торгових центрів [3, с. 68].

Висновки. Неразвинутість регіонального бізнесу пов'язана з надмірною зарегульованістю законодавства і складністю процедури ведення бізнесу. У нас сама заплутана система ведення податкової звітності. Потрібен єдиний реєстр дозвільних документів тощо.

Література

1. Райтенберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародуюцева Е.Б. Современный экономический словарь – М.: ИНФРА-М 2005. – 480 с.
2. Дібров А.С. Економічний розвиток Південного регіону Навч. посібник – Одеса, Товариство «Знання та вміння», 2008. – 288 с.
3. Дібров А.С. Сучасні економіко-екологічні проблеми розвитку будівельно-житлового комплексу – Одеса, Товариство «Знання та вміння», 2008. – 200 с.